

Bibliografian käyttäjälle

Nyt käsillä oleva *Suomen urheilu- ja liikuntahistorian tutkimusbibliografia* on tarkoitettu kaikille urheilu- ja liikuntahistorian tutkijoille, opiskelijoille ja harrastajille käsi-kirjaksi, jonka avulla sen käyttäjä saa omiin tarpeisiinsa selon aiemmasta alan akateemisesta ja muustakin tutkimuskirjallisuudesta.

Urheiluhistorian tutkimuksen kenttä on tätä nykyä jo erittäin laaja, ja niinpä bibliografian toimituskunta on joutunut tekemään useiden tuhansien nimekkeiden joukossa rajausta. Kaikkea ei ole voitu ottaa mukaan. Lähtökohtana on kuitenkin ollut, että kaikki varsinainen alan tutkimus – monografiat, opinnäytteet pro gradu -tutkielmista väitöskirjoihin ja vastaaviin sekä merkittävimmät artikkelit ja yleisesitykset – sekä hakuteokset on otettu mukaan. Lisäksi bibliografiasta löytyy lukuisia määriä muita merkittäviä alan teoksia ja artikkeleita, joiden käsittelemä aihealue on tärkeydessään puoltanut mukaanottoa. Bibliografia sisältää myös lukuisien teosten kirja-arvoselut, jotka antavat oman osviittansa käsittelemiensä kirjojen sisältöön ja auttavat sitä tietä lukijaa hahmottamaan tutkimuskenttää. Kaiken kaikkiaan tietueita on 4 058. Ulkopuolelle on teoksen liian paisumisen estämiseksi jätetty noin 4 600 nimekettä, lähinnä artikkeleita, jotka kuitenkin tulevat mukaan myöhemmin julkaistavaan bibliografian internet-versioon. Sama pätee myös seurahistoriikkien lukuisaan joukkoon, josta pääosa on jätetty tämän kirjaversioon ulkopuolelle. Mukana ovat vain kaikkein merkittävimmät seurahistoriat, jotka kohteensa merkittävyyden tai työssä käytetyn tarkastelutavan myötä täyttävät bibliografiaan kirjaamisen kriteerit. Rajaukset on suorittanut toimituskunta, joka myös vastaa tekemistään ratkaisuksista.

Bibliografiassa kustakin nimekkeestä mainitaan omassa tietueessaan kirjoittajan ja asianomaisen teoksen tai artikkelin nimi, mahdollinen julkaisusarja, toimittaja, kustantaja ja julkaisija, ilmestymispaikka ja -vuosi, sivumäärä – artikkeleiden osalta asianomaiset sivut – sekä ISBN- ja ISSN-tunnukset. Tietueen loppuun on tarpeen mukaan lisätty yksi tai useampia asiasanoja, jotka täsmentävät kyseisen nimekkeen sisältöä. Mikäli asiasanojen joukossa on henkilöitä, heidät on mainittu tietueessa ennen muita asiasanoja. Pääluvun avulla kiinnostuksen kohde löytyy nopeasti. Aihepiirin kattamiseksi kokonaisuudessaan on kuitenkin hyvä käyttää myös tietueiden juoksevaan numerointiin viittaavaa henkilö- ja asiasanahakemistoa.

Bibliografia on jaettu 28 eri aihealueeseen, joista neljä, *Urheilumuodot ja -lajit, Henkilöt, Paikkakunnat ja alueet* sekä *Seurat*, on jaettu edelleen otsikkonsa mukaisesti: ensimmäinen urheilumuodoittain niiden mukaisessa aakkosjärjestyksessä, seuraava kohdehenkilön mukaisessa ja kaksi jälkimmäistä paikkakunnittaisessa aakkosjärjestyksessä. Aihealue *Järjestöt* on jaettu SVUL:oa, TUL:oa, muita järjestöjä – järjestöt aakkosjärjestyksessä – sekä järjestötyötä yleisellä tasolla koskeviin osiin. Aihealue *Olympialiike* on jaettu kesä- ja talvikisoja aikajärjestyksessä, olympiakisoja yleisemmin sekä olympialiikkeen muita kysymyksiä käsitteleviin osiin. Kaikkien edellä mainittujen ryhmittelyjen sisällä tietueet ovat tekijän nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä, kuten muissakin aihealueissa. Etsiessään tietoja eri paikkakunnista ja alueista tutkija voi tarvittaessa käyttää bibliografian rinnalla Tilastokeskuksen julkaisua *Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot 2005* (Käsikirjoja 28, tekijät Kari Seppä et al.), joka tarjoaa tietoa paitsi nykyisestä kuntajaosta myös lakkautetuista kunnista, kuntafuusioista sekä luovutetun Karjalan kunnista.

Monet bibliografiassa mukana olevista teoksista ja artikkeleista sijoittuvat aiheensa puolesta useampaan aihealueeseen. Toimituskunta on harkintansa mukaan valinnut asianomaiselle tietueelle ensisijaisen aihealueen, johon on sijoitettu kaikki nimekettä koskevat tiedot. Etsinnän helpottamiseksi nimeke on lisäksi saanut tarvittaessa tietueen myös yhteen tai kahteen muuhun aihealueeseen. Silloin on merkitty tilan säästämiseksi ainoastaan teoksen kirjoittaja ja nimi sekä viittaus ensisijaisessa aihealueessa olevaan tietueeseen. Joidenkin bibliografiassa olevien teosten artikkelit on eritelty myös omiksi tietueikseen. Myös niissä on edellä mainittuun tapaan lyhennetyt tiedot sekä viittaus suoraan kyseiseen teokseen. Kirja-arvosteluita koskevissa tietueissa, jotka muodostavat oman aihealueensa, on aina myös viittaus arvostelun kohteena olevan nimekkeen tietueeseen ja päinvastoin – edellyttäen että arvosteltu teos on bibliografiassa. Kirja-arvostelut on jaettu kahteen tekijän nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä olevaan osaan, joista toisessa ovat suomalaisia ja toisessa ulkomaisia tutkimuksia koskevat arvostelut. Viittaukset on tehty käyttäen asianomaisten tietueiden juoksevaa numeroa.

Urheilu on ollut suomalaisille kiintoisa ja läheinen elämänalue jo yli sadan vuoden ajan ja sen historiaa koskevaa tutkimustyötä on tehty ponnekkaasti. Suomalaiset ovat kirjoittaneet paitsi omasta urheiluelämästään myös urheilusta ja liikunnasta ulkomaille, ja niinpä tässä bibliografiassa on mukana myös ulkomaita käsittelevä, bibliografian kriteerit täyttänyt tuotanto. Koska kyse on sekä suomalaisesta urheilu- ja liikuntahistorian tutkimuksesta – ja harrastuksesta – että Suomen urheilu- ja liikuntahistoriasta tutkimuskohteena, bibliografia sisältää myös ulkomaisten tutkijoiden kirjoittaman alan tutkimuksen. Niinpä asiansahakemistossa on myös vieraskielisiä asiansanoja.

Käsillä olevaan bibliografiaan on kirjattu tuhatmäärin urheiluhistoriallista tutkimusta, suomalaisten tekemää ja Suomesta kertovaa. Kysymys on urheilusta ja historiasta. Bibliografian käyttäjät voivat kuitenkin joutua havaitsemaan omissa töissään, että olisi syytä kartoittaa muutakin urheilu- ja liikuntakirjallisuutta, ei pelkästään historiallista. Tällöin lukijan kannattaa tämän teoksen ohella käyttää aiemmin laadittuja, kaikkea liikunta-alan kirjallisuutta käsitteleviä bibliografioita, vaikkei niiden tarjoama tieto ulotukaan aivan tähän päivään asti.

Toimituskunta uskoo ja toivoo, että tämä bibliografia löytää yleisönsä ja kuuluu urheilu- ja liikuntahistoriaväen käsissä sen kartuttaessa suomalaista ja ulkomaista tutkimusta tulevien lukijapolvien tutustuttamiseksi maamme moninaiseen urheilu- ja liikuntahistoriaan.

Helsingissä tammikuulla 2006

Erkki Vasara

toimituskunnan puheenjohtaja